

використання кукурудзи та проса для підмішування їх при випіканні усіх сортів хліба. Він просив у Й. Сталіна дозволу запропонувати Міністерству заготівель переглянути з 1 жовтня завдання на вивіз пшениці, жита і ячменя з областей УРСР.

У листах керівники України – М. Хрущов та Л. Каганович до центру – „батька народів“ Й. Сталіна, який уособлював владу у створеній і зміцненій ним „партії-державі“, А. Жданова, Г. Маленкова, ін., просили дозволу про розбронювання певної кількості зерна чи борошна зі складів Міністерств заготівель і продовольчих резервів СРСР для надання допомоги населенню з обов'язковою умовою відновлення такої ж кількості. Фактично ж це була не допомога, а частка зерна, відібраного у колгоспників в держпоставку.

ПОМІЧ ЗАРУБІЖЖЯ

Значну допомогу одержувала Україна від Адміністрації допомоги і відбудови при Об'єднаних Націях (UNITED NATIONS RELIEF AND REHABILITATION ADMINISTRATION, ЮНРРА), але не як голодуюча, бо голоду офіційно не існувало, він владою утаємничувався, а як така, що постраждала під час війни. Допомога ЮНРРА надавалася безповоротно без будь-якого відшкодування і процентів. На основі угоди про допомогу ЮНРРА Україні для відбудови її економіки, прийнятій у Вашингтоні 18 грудня 1945 р., американська сторона надала Україні допомогу продуктами і товарами на суму 189 млн. доларів. Протягом 1946–1947 рр. 211 суден завезли для України продовольчі та промислові товари на цю суму. Як свідчать документи, за 1 півріччя 1946 р. – 3-й квартал 1947 р. поставками ЮНРРА в Україну було доставлено 94 тис. 291 т м'яса, 41 тис. 8 т рибопродуктів, 17 тис. 512 т випареного молока, 11 тис. 564 т сухого молока, 22 тис. 722 т жирів, 11 тис. 336 т томатно-фруктових соків, а також лляна та кокосова олія, багато інших продуктів, всього 309 тис. 966 т продовольства. Найбільше його одержали такі області як Сталінська, Ворошиловградська, Харківська, Київська, Одеська. 12 тис. 922 т продуктів було відвантажено за межі України.

Архівні документи свідчать про звернення до вищих органів влади УРСР різних зарубіжних благодійних організацій з пропозиціями надання допомоги голодуючим дорослим і дітям. Так, наприклад, у листі помічника директора Головного Бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я В. Форриста, датованому 7 липня 1947 р. й адресованому міністру охорони здоров'я УРСР І. Медведю, йшлося про готовність міжнародної організації „Товариство друзів“ надати допомогу дітям України, які постраждали під час голоду 1947 р.: „Я пропонував закупити сухе незбиране молоко, жири...“. Але добродійні пожертви з-за кордону не приймалися.

ХЛІБНИЙ ЕКСПОРТ

Документи архівів свідчать про вивіз зерна та овочів з України. Україна була головним постачальником зерна для м. Ленінграда, овочів – для м. Москви. Багато хліба вивозилося за кордон, і саме тоді, коли люди голодували, вмирали голодною смертю. В 1946–1947 рр. ешелони з хлібом йшли до Німеччини під таким гаслом: „Німецькому народу від українського народу“, лише 1946 р. в західні країни було вивезено 1,7 млн. т зерна, при цьому значну частину хліба було передано деяким країнам безкоштовно. Наприклад, тільки до Берліна надійшло 1946 р. із СРСР 96 тис. т зерна, 60 тис. т ін. продуктів, 50 тис. голів худоби. Із колишнього СРСР за 1946–1947 рр. до країн, які теж захопила засуха – Франції, Фінляндії, Чехословаччини, Польщі, Албанії, Угорщини, Болгарії, ін. було вивезено 2,5 млн. т зерна. „Хліба нам вистачило б на кілька років, якби його не відправляли за кордон, та видно так треба, щоб ми їли сміття, а за кордоном їли наші булки“, – ці слова громадянина України зафіксовані у листі секретаря Херсонського обкому партії Л. Кагановичу про політичні настрої населення. Як бачимо, паралельно з „боротьбою“ з виснаженими голодними селянами йшов планомірний вивіз зерна з тих самих фондів, в які хліб забирали у колгоспників. Телеграма міністра заготівель Двинського Л. Кагановичу від 5 вересня 1947 р. мала такий зміст: „Намітили додатково вивезти за межі України 267 тис. т зерна, які (в) порядку